

Arbeidstilsynet

Bonden som arbeidsgiver

Maria-Diane Slettvik –rådgiver/jurist

Karianne Roberg – seniorinspektør

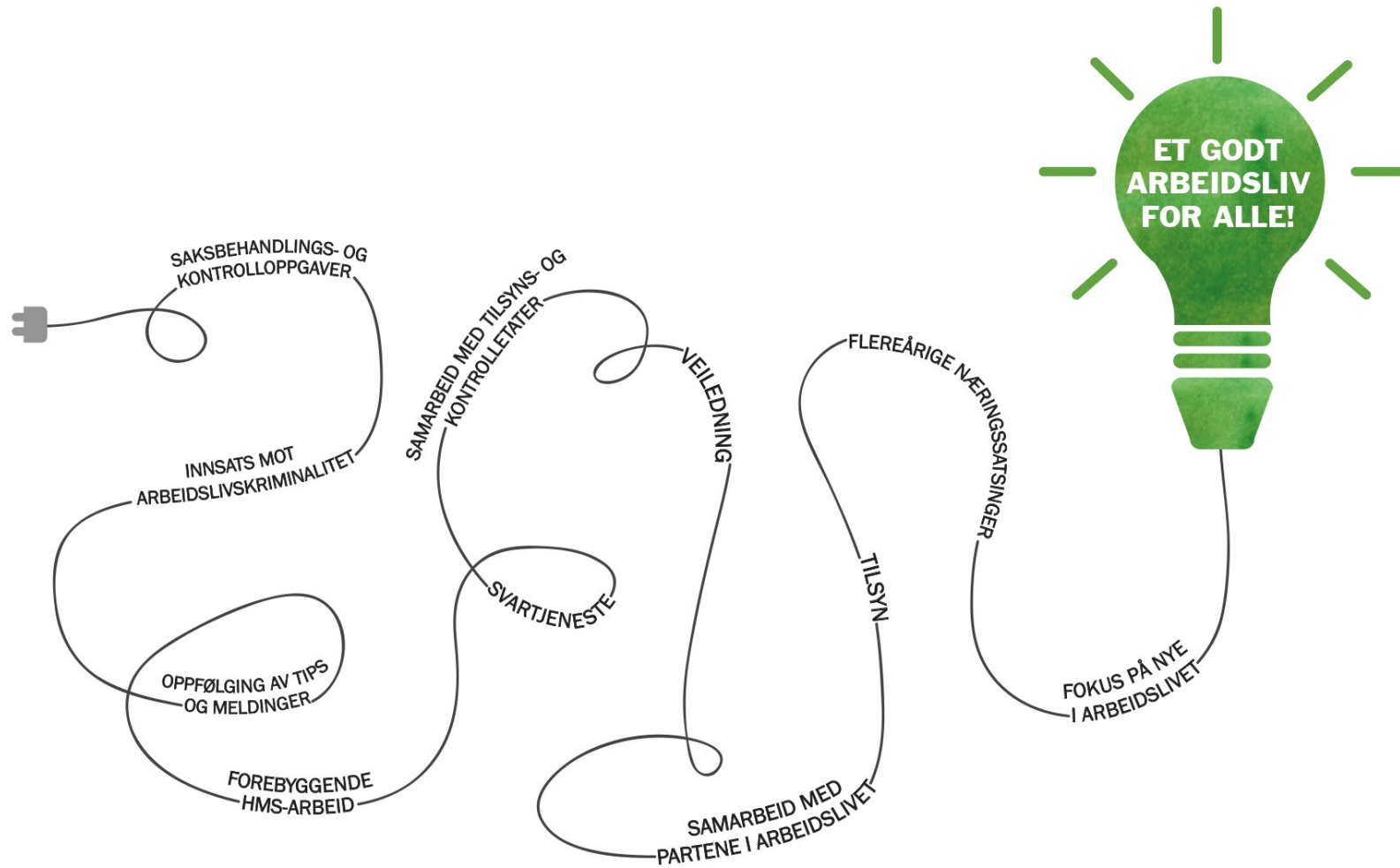

Arbeidstilsynet

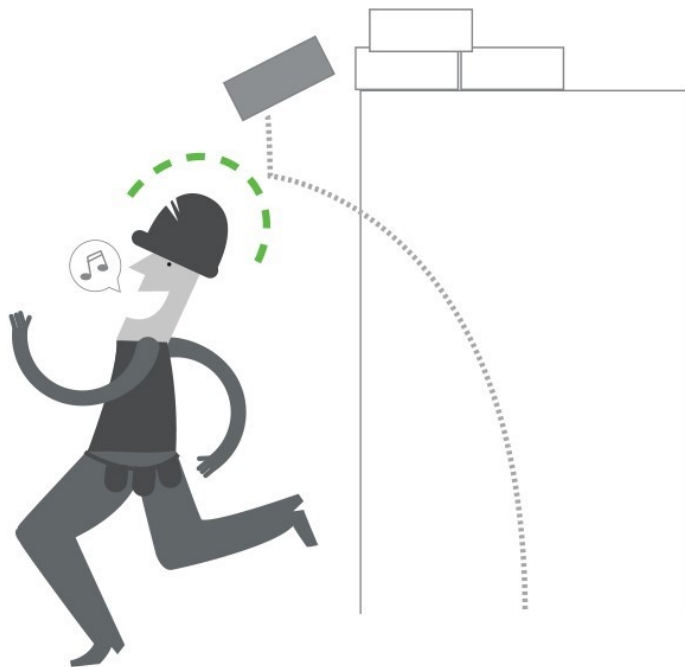
Agenda

- Litt generelt om Arbeidstilsynet
- Vår rolle som tilsynsmyndighet
- Arbeidsavtaler
- Arbeidstid
- Allmenngjort lønn
- Innkvartering
- HMS i landbruket

Våre viktigste oppgaver

Forebygge

Bidra til at virksomhetene gjør det de skal for at de ansatte ikke skal bli syke eller skadet på jobben.

Bekjempe arbeidslivskriminalitet

Arbeidstakere skal ha gode og trygge arbeidsforhold, og lovlige lønns- og arbeidsvilkår.

Arbeidstilsynet vil prioritere tilsyn og veiledning rettet mot:

- **Husdyrbruk:** Dette er den mest ulykkesutsatte delen av landbruket. I tillegg til at det er mest alenearbeid og psykososiale utfordringer.
- **Svin- og fjørfeprodusenter, samt kornprodusenter:** Utfordringer knyttet til organisk støv, som kan føre til astma, allergi og andre luftveisplager.
- **Avløserlag:** Avløserlag regnes som bemanningsforetak. Her er det utfordringer knyttet til arbeidstid, arbeidsavtaler, opplæring m.v.
- **Bær dyrkere, produksjon av frilandsgrønnsaker og frukt:** Utfordringer knyttet til utenlandske arbeidstakere med fokus på sosial dumping og useriøsitet. Aktiviteten må tilpasses sesongen.
- **Skogbruksvirksomheter:** Sluttavvirking i bratt terreng med kabelkran eller hogstmaskiner.

Arbeidsavtale er en avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, som regulerer rettigheter og plikter i arbeidsforholdet

Arbeidsavtale

- Arbeidsmiljøloven § 14-5
 - Det skal inngås en skriftlig arbeidsavtale i alle arbeidsforhold
 - Gjelder uansett om det er faste eller midlertidige ansatte
 - Det er arbeidsgivers ansvar å utarbeide en skriftlig arbeidsavtale
 - Arbeidsavtalen skal foreligge senest en måned etter at arbeidsforholdet begynte, eller umiddelbart dersom varigheten er kortere enn en måned
 - Mange konflikter kan unngås med en tydelig arbeidsavtale som er inngått så tidlig som mulig

Hva skal en arbeidsavtale inneholde?

- arbeidsmiljøloven § 14-6

Arbeidsavtalen skal inneholde opplysninger om forhold av vesentlig betydning for arbeidsforholdet

Minimumskrav:

- a) Partenes identitet
- b) Arbeidsplassen
- c) Beskrivelse av arbeidet, tittel, stilling eller arbeidskategori
- d) Tidspunktet for arbeidsforholdets begynnelse
- e) Forventet varighet hvis arbeidsforholdet er midlertidig
- f) Eventuelle prøvetidsbestemmelser
- g) Rett til ferie, feriepenger og fastsettelsen av ferietidspunktet

Arbeidsavtalens innhold forts.

- h) Arbeidstakers og arbeidsgivers oppsigelsesfrister
- i) Lønn, eventuelle tillegg og godtgjøringer, utbetalingsmåte og tidspunktet for utbetaling
- j) Lengde og plassering av den avtalte daglige og ukentlige arbeidstid
- k) Lengde av pauser
- l) Avtale om særlig arbeidstidsordning
- m) Opplysninger om eventuelle tariffavtaler som regulerer arbeidsforholdet

<https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidsforhold/arbeidsavtale/>

Arbeidstid

Den tiden arbeidstaker står til disposisjon for arbeidsgiver

Hvorfor bestemmelser om arbeidstid?

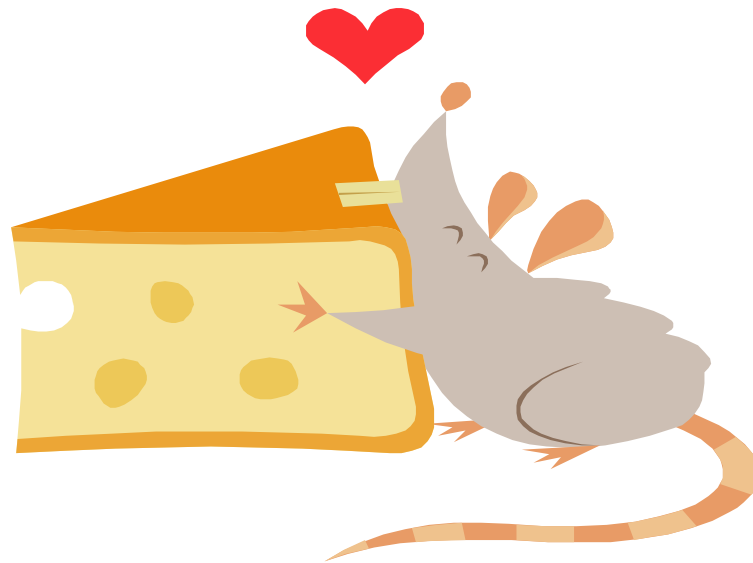
- Vernebestemmelser
- Sikre at arbeidstakerne har en arbeidstid som ikke påfører dem eller deres nærmeste familie unødige helsemessige eller sosiale belastninger
- Sikre arbeidstakerne et arbeidsmiljø som gir grunnlag både for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon
- Det skal være mulig å ivareta sikkerhetshensyn

Arbeidstid – hvem har ansvaret?

- **Arbeidsgiver** har hovedansvaret
 - for at arbeidstidsbestemmelsene blir etterlevd
 - at arbeidstidsordningene er fullt forsvarlige
- **Arbeidstaker** har medvirkningsplikt

Arbeidsmiljøloven kapittel 10

Hovedregler gjennomhullet av unntak

Hovedreglene

Alminnelig arbeidstid - § 10-4

- 9 timer i løpet av 24 timer («daglig arbeidstid»)
- 40 timer i løpet av sju dager, eller 38 timer eller 36 timer («ukentlig arbeidstid»)

Arbeidsfri - § 10-8

- Minst 11 timer sammenhengende arbeidsfri i løpet av 24 timer («daglig fritid»)
- Minst 35 timer sammenhengende arbeidsfri i løpet av sju dager («ukentlig fritid»)

Natt- og søndagsarbeid - §§ 10-10 og 10-11

- Forbud mot nattarbeid, dvs. arbeid mellom kl. 2100 og kl. 0600
- Forbud mot søndagsarbeid, dvs. fra kl. 1800 dagen før til kl. 2200 før neste virkedag

Gjennomsnittsberegning

Avtale om annen fordeling av arbeidstiden enn normalarbeidsdagen.

➤ Regulert i arbeidsmiljøloven § 10-5

Bestemmelsen åpner for :

- Utvidelse av alminnelig daglig arbeidstid
- Utvidelse av ukentlig arbeidstid

Arbeidstakeren må i løpet av *beregningsperioden* i gjennomsnitt arbeider i samsvar med § 10-4

Gjennomsnittsberegning - rammer

	Skriftlig avtale med den enkelte	Skriftlig avtale med tillitsvalgte	Dispensasjon fra Arbeidstilsynet	Innstillingsrett
Alminnelig daglig arbeidstid	10 timer § 10-5 (1)	12,5 timer § 10-5 (2)	< 13 timer § 10-5 (3)	Ingen grense 10-12 (4) men fullt forsvarlig
Maks ukentlig arbeidstid	50 timer § 10-5 (1) Men åtte ukers regelen	54 § 10-5 (2) Men åtte ukers regelen	Ingen grense Men åtte ukers regelen	Ingen grense 10-12 (4) men fullt forsvarlig
Per 8 uker	48 timer	48 timer	48 timer § 10-5 (2)	48 timer § 10-5 (3)
Hviletid, daglig	11 timer § 10-8 (1)	< 8 timer § 10-8 (3) kompenserende hvile eller annet passende vern		Ingen grense 10-12 (4) men fullt forsvarlig kompenserende hvile eller annet passende vern

Overtidsarbeid

➤ Regulert i arbeidsmiljøloven § 10-6

- Vilkår for å benytte overtid:

- "særlig og tidsavgrenset behov"

- Overtid inntreer:

- Når arbeidet varer utover **lovens grense** for **alminnelig arbeidstid**, jf. § 10-4 første ledd og § 10-5

- Ikke overtidarbeid dersom det pålegges eller avtales arbeid utover en avtalt arbeidstid som er *lavere* enn lovens *alminnelige* arbeidstid

- Ved overtidarbeid har arbeidstaker krav på et tillegg på minst 40 prosent av avtalt timelønn.

Overtid - rammer

	Hovedregel - styringsrett	Skriftlig avtale med tillitsvalgte	Dispensasjon fra Arbeidstilsynet
Samlet daglig arbeidstid	13 timer § 10-6 (8)	16 timer § 10-6 (9)	13 timer
Ukentlig overtid	10 timer § 10-6 (4)	15 timer § 10-6 (5)	20 timer § 10-6 (6)
Fire sammenhengende uker	25 timer § 10-6 (4)	40 timer § 10-6 (5)	
Per åtte uker	48 timer § 10-6 (8)	48 timer § 10-6 (8)	48 timer § 10-6 (8)
Per år	200 timer § 10-6 (4)	300 timer § 10-6 (5)	200 timer per 26 uker § 10-6 (6)

Daglig og ukentlig arbeidsfri

➤ Arbeidsmiljøloven 10-8

Daglig arbeidsfri

- Minimum 11 timer sammenhengende arbeidsfri mellom to hovedarbeidsperioder i løpet av 24 timer
- Kan avtales kortere arbeidsfri, men aldri kortere enn 8 timer

Ukentlig arbeidsfri

- 35 timer sammenhengende arbeidsfri i løpet av 7 dager
- Kan også her avtales kortere arbeidsfri, men aldri kortere enn 28 timer

Søndagsarbeid

Arbeidsmiljøloven
§ 10-10 første ledd og
§ 10-8 fjerde ledd og

Hovedregel

- Forbud mot søn- og helgedagsarbeid, jf. § 10-10 første ledd

Hyppheten av søndagsarbeid

- I gjennomsnitt annenhver søndag fri i løpet av 26 uker, dvs. 13/26
- Likevel slik at minst hver fjerde uke faller på en søn- eller helgedag
- Reguleres i § 10-8 fjerde ledd

Nattarbeid

Hovedregel

Arbeidets art må gjøre nattarbeid nødvendig.
Arbeid mellom kl. 2100 til 0600 er nattarbeid

Nattarbeid er i utgangspunktet belastende

- Risikoen for feilhandlinger øker med antall påfølgende nattevakter

I arbeid med ulykkesrisiko

- Forvaltningspraksis: To til tre natt sammenhengende nattskift før det legges inn to normale nettes søvn

Arbeidsplan

- Arbeidsmiljøloven § 10-3
 - Arbeidsplan (skiftplan, turnus) skal utarbeides dersom arbeidstakerne arbeider til ulike tider på døgnet
 - Arbeidsplanen skal vise den konkrete fordelingen av arbeidstiden, slik at arbeidstaker vet hvilke dager og til hvilke tider vedkommende skal arbeide
 - Hensikten er at arbeidstakerne skal ha en viss forutsigbarhet i forhold til arbeidstiden.

Oversikt over arbeidstiden

- Arbeidsmiljøloven § 10-7
- Det skal foreligge en oversikt som viser hvor mye den enkelte arbeidstaker har arbeidet
- Bestemmelsen presiserer at det skal fremgå av oversikten hvor mye den enkelte arbeidstaker faktisk har arbeidet, og ikke bare den samlede arbeidstidsbruken i virksomheten
- Oversikten skal føres fortløpende
- Formålet med bestemmelsen er dels at virksomheten selv skal ha nødvendig oversikt over arbeidstiden, dels at tilsynsmyndighetene skal kunne kontrollere at bestemmelsene overholdes

Lønn

- Hovedregel: privatrettslig område som Arbeidstilsynet ikke går inn i
- For jordbruks- og gartnerinæringene er det derimot fastsatt minstelønn i forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for jordbruks- og gartnerinæringen
- Hvem og hva gjelder allmenngjøringsforskriften for?
 - Alle arbeidstakergrupper, med unntak av lærlinger og personer på arbeidsmarkedstiltak
 - Omfatter jordbruks- og gartneriarbeid, hagesenter, planteskolearbeid og lager/terminalarbeid, samt alle fag innenfor området landbruk, naturbruk og naturforvaltning som naturlig utføres innenfor næringen.

Lønn

§ 3. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører arbeid i henhold til § 2, skal minst ha en lønn per time på kroner:

a) *Ferie- og innhøstingshjelp*

Arbeidstakere under 18 år:	95,15
Over 18 år: ansatt inntil 12 uker:	115,15
Over 18 år: ansatt mellom 12-24 uker (3–6 md.)	120,65

Arbeidstakere over 18 år som er ansatt mer enn 6 md. skal ha lønn som ufaglært fast ansatt, jf. § 3 b).

b) *Fast ansatte arbeidstakere*

Ufaglærte arbeidstakere:	135,05
Arbeidstakere under 18 år:	104,65

c) *Tillegg for fagarbeidere:*

11,-

d) *Helge-/helligdagstillegg*

Røkttere/avløsere i fast turnus

Det betales et tillegg på 25 % per arbeidet time

- 1) mellom lørdager klokken 13 og søndager klokken 24
- 2) mellom klokken 13 og 24 jul- og nyttårsaften
- 3) mellom klokken 00 og 24 på bevegelige helligdager og 1. og 17. mai.

e) *Praktikanter som har inngått skriftlig opplæringsavtale med arbeidsgiver*

Praktikanter lønnes med minst 70 % av satsen for ufaglært fast ansatte arbeidstakere, jf. litra b).

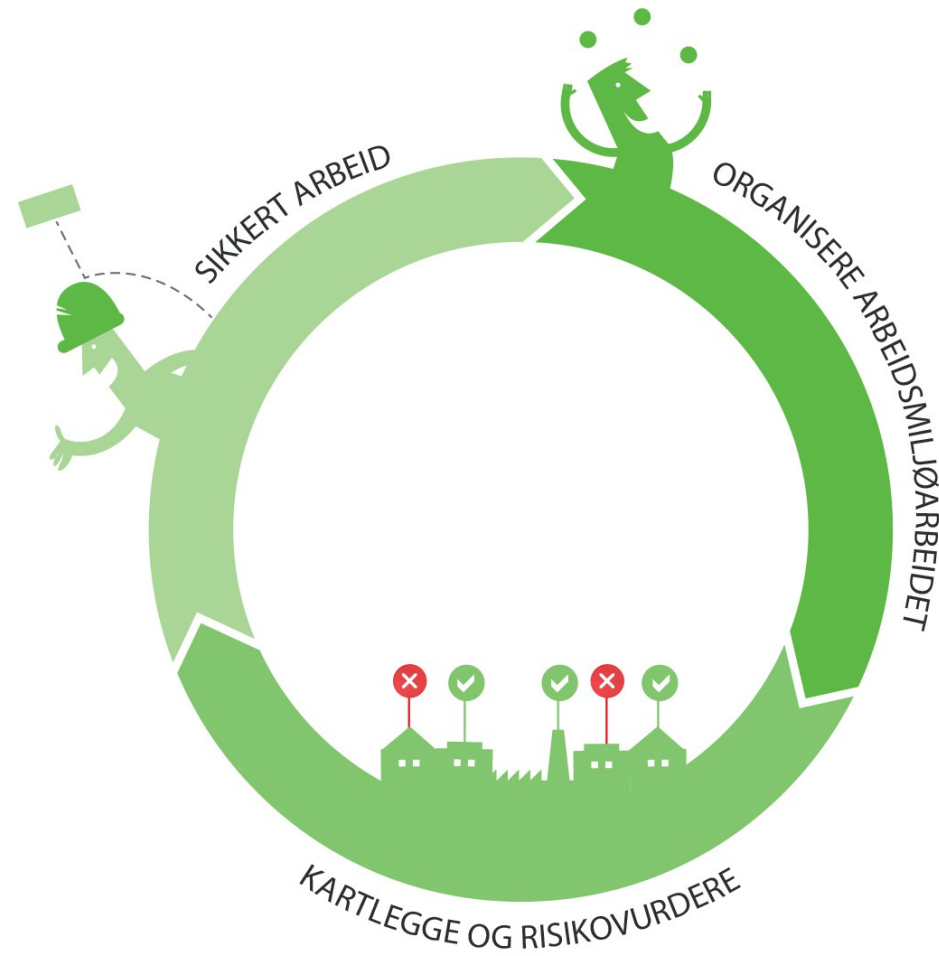
Innkvartering

- Arbeidsmiljøloven § 4-4 legger til grunn
 - Innkvartering som arbeidsgiver stiller til rådighet for arbeidstaker skal være forsvarlig utført, innredet og vedlikeholdt. Eventuelle husordensregler skal fastsettes i samråd med representanter for arbeidstakerne.
- Forsvarlig?
 - Innkvartering skal ha alminnelig god norsk standard.
 - God ventilasjon, ikke sopp, råte fuktskader
 - Brannsikkerhet
 - Må ha tilgang på oppholdsrom, bad, klesvask, garderobe, tilberedelse og spiseplass.
 - Som hovedregel eget soverom, men unntak for sesongarbeidere innen jordbruk hvor det kan det innkvarteres inntil fire arbeidstakere på samme soverom. Unntaket gjelder der varigheten på innkvarteringen er inntil 10 uker og arbeidet er sesongarbeid.

HMS i landbruket

- Nylig inngått en samarbeidsavtale mellom Arbeidstilsynet og Matmerk for å styrke HMS-arbeidet i landbruksnæringen, av 02.02.2018.
- Arbeidstilsynet stiller seg positive til HMS-standarden i KSL er en bransjestandard for landbruket, og det bidrag KSL-arbeidet har som mål å gi næringen innenfor HMS-området.
- Det skal være ett årlig møte mellom organisasjonene.
- Det skal legges til rette for informasjonsutveksling knyttet til resultater og erfaringer fra tilsyn overfor næringen.

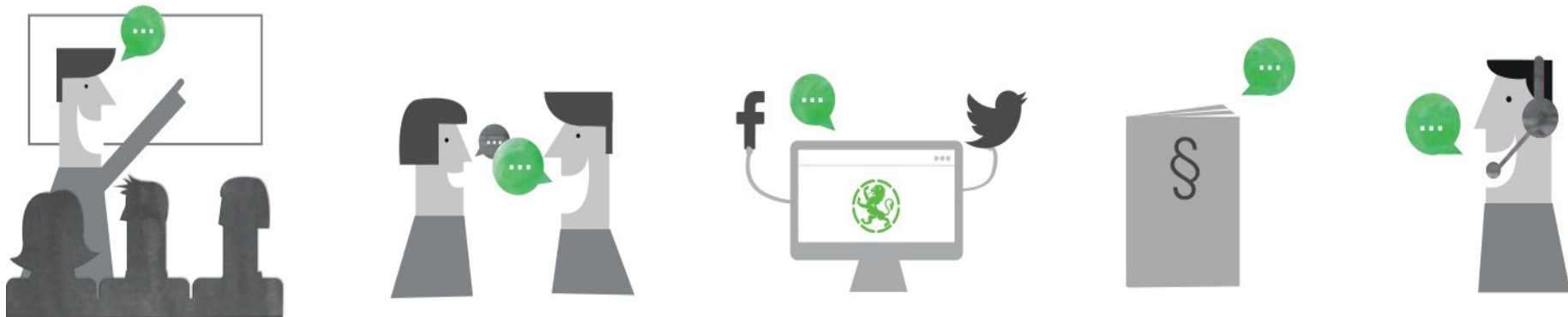
Hva betyr det å jobbe systematisk med eget arbeidsmiljø?

Arbeidsulykker i landbruket

- Historisk få dødsulykker i landbruket
- Tre dødsulykker i 2017
 - En bonde som ble stanget av en okse på et jorde i Hedmark
 - I Harstad omkom en mann da han havnet under en skogsmaskin
 - En person omkom under arbeid med å stable 500 kilos kornsekker på et lager
- Fem dødsulykker i 2016
- De fleste alvorlige ulykkene skjer i tilknytning til
 - Bruk av traktor og påmontert utstyr
 - Bruk av arbeidsutstyr
 - Fallulykker i driftsbygning
 - Håndtering og stell av dyr
 - Ulykker med skurtresker
 - Skogsarbeid
 - Tidspress
- Utenlandske arbeidstakere er overrepresentert

Kontakt oss!

Arbeidstilsynets svartjeneste: 73 19 97 00
svartjenesten@arbeidstilsynet.no

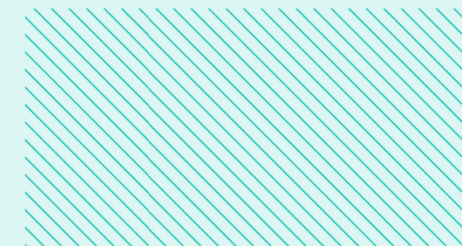
Felles nettsted – regelhjelp.no

- Samarbeid mellom flere tilsynsetater
- Regelhjelp.no viser vei til regelverk for HMS og internkontroll innen arbeidsmiljø, brann- og eksplosjonsvern, el-sikkerhet, forbrukertjenester, forurensning, industrivern, miljø og helse, produkter, servering og strålevern.
- 14 000 personer abonnerer på nyheter fra regelhjelp.no hver uke

REGELHJELP.NO

Veiviser til regelverk for virksomheter

Spørsmål?

Takk for oss

